

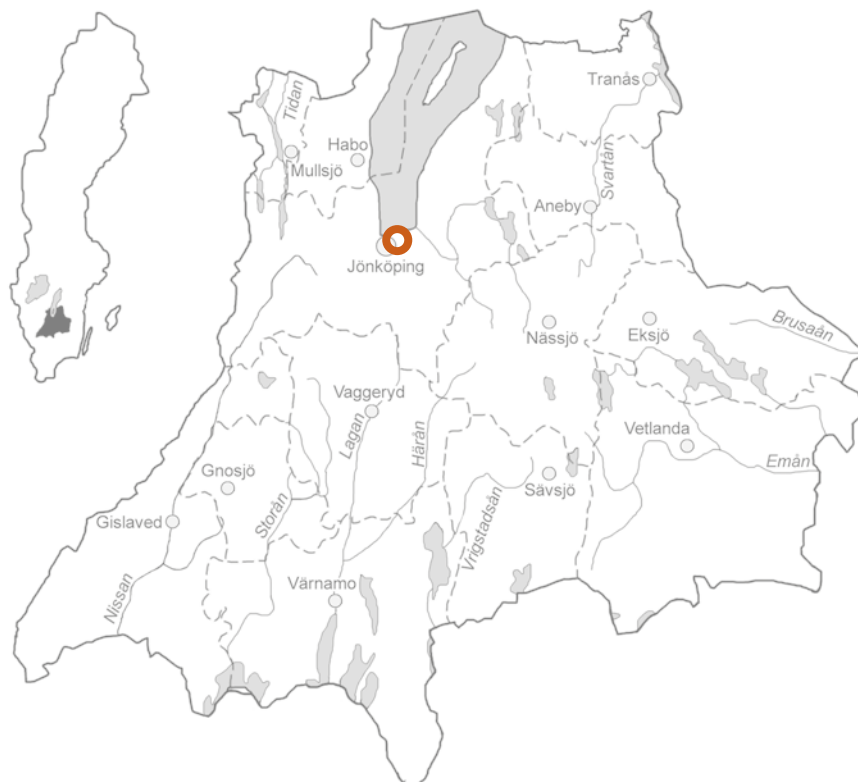
Härdar vid slalombackens fot

Arkeologisk förundersökning av område med härdar och stolphål, L2022:3183, vilka påträffades i samband med anläggandet av en parkeringsplats vid Järabacken, fastigheten Ekhagen 3:1, Jönköpings socken i Jönköpings kommun, Jönköpings län

Härdar vid slalombackens fot

Arkeologisk förundersökning av område med härdar och stolphål, L2022:3183, vilka påträffades i samband med anläggandet av en parkeringsplats vid Järabacken, fastigheten Ekhagen 3:1, Jönköpings socken i Jönköpings kommun, Jönköpings län

Jönköpings läns museums dnr: 2021-330
Länsstyrelsens dnr: 431-10936-2021

Rapport, foto och ritningar: Kristina Jansson och Susanne Haltiner Nordström
Grafisk mall: Anna Stålhammar
Distribution: Digital pdf

Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping
Tel: 036-30 18 00
E-post: info@jkpglm.se
www.jkpglm.se

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY. Villkor finns tillgänglig på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>.

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor, Geografiska Grunddata samt Geodata (FUK) är återgivna enligt tillstånd: Fastighetskartan © Lantmäteriet. Ärende nr MS2007/04833, nr MS2012/03742 samt dnr i2012/1091. Terrängkartan, samt GSD–Översiktskartan: Lantmäteriet (CC0)

ISSN: 1103-4076

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2022

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	7
Omfattning	7
Målsättning	8
Metod	8
Topografi	10
Fornlämnings- och kulturmiljö	11
Tidigare undersökningar	12
Resultat	13
Undersökningsresultat	13
Administrativa uppgifter	16
Referenser	17
Arkiv	17
Tryckta källor och litteratur	17

Bilagor

Bilaga 1. Vedartsanalys	19
Bilaga 2. Sammanställning ¹⁴ C dateringar	21

DEN UPPDRAGSARKEOLOGISKA PROCESSEN

Uppdragsarkeologin regleras av 2 kap. 10–14§§ i Kulturmiljölagen samt genom direktiv och föreskrifter. Arkeologiska uppdrag indelas i flera etapper: arkeologisk utredning, förundersökning och undersökning. Processen syftar i första hand till att bevara fornlämningarna, vilket är grundtanken i kulturmiljölagen.

Arkeologisk utredning

Arkeologisk utredning brukar göras i två steg. Den första etappen, steg 1 (AU1), innebär att befintlig kunskap i form av arkivmaterial, äldre handlingar och historiska kartor samt litteratur och uppgifter om tidigare undersökningar sammanställs med syfte att se om fornlämningar berörs av arbetsföretaget. Därtill görs en fältinventering i syfte att lokalisera tidigare okända fornlämningar. Steg 2 (AU2) utgör den del som innebär markingrepp i form söschakt med grävmaskin och provrutsgrävning. Om det konstateras förekomst av fornlämningar så kan dessa, om de inte kan bevaras, gå vidare till en arkeologisk förundersökning.

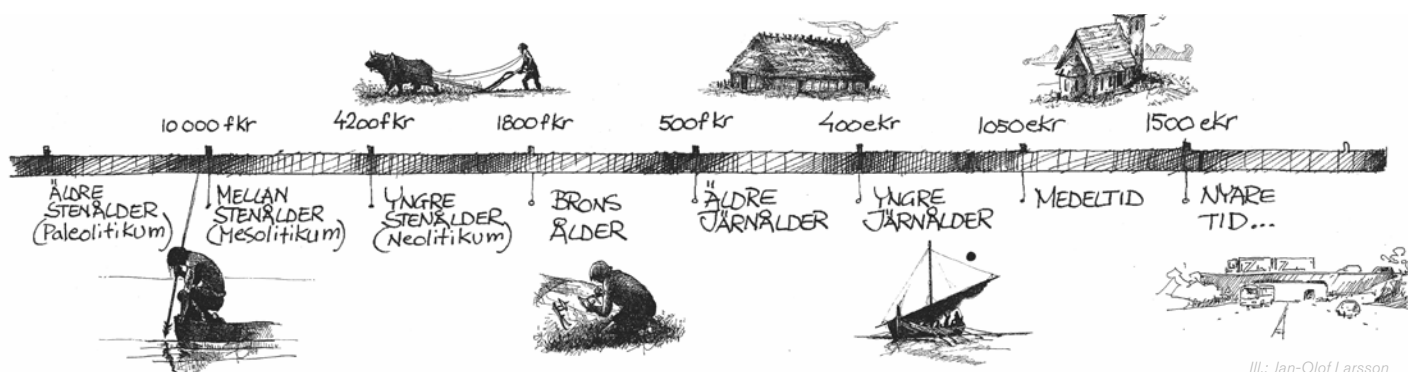
Arkeologisk förundersökning

En arkeologisk förundersökning (FU) syftar till att fastställa och beskriva fornlämningens karaktär, datering, utbredning och komplexitet samt att ta till vara fynd. Resultaten ska kunna ligga till grund för länsstyrelsens bedömning av kunskapspotentialen inför kommande beslut om tillstånd till ingrepp i en fornlämning. Förundersökningen ska också ge underlag för företagarens (exploatörens) vidare planering. Om fornlämningen efter förundersökning bedöms vara välbevarad och ha vetenskaplig potential går det vidare till nästa steg i processen – en arkeologisk undersökning.

Arkeologisk undersökning

En arkeologisk undersökning (UN) utförs med anledning av att en fornlämning behöver tas bort. Syftet med en arkeologisk undersökning är att dokumentera en fornlämning, ta till vara fornfynd, rapportera och förmedla resultaten för att skapa kunskap av relevans för myndigheter, forskning och allmänhet. Dokumentationsmaterialet och fynden ska bevaras för framtiden samt tolkas vetenskapligt och infogas i ett kulturhistoriskt sammanhang. Undersökningen innebär att hela eller delar av fornlämningen slutgiltigt tas bort. Efter att fornlämningen tagits bort är marken fri att exploatera ur fornlämningssynpunkt.

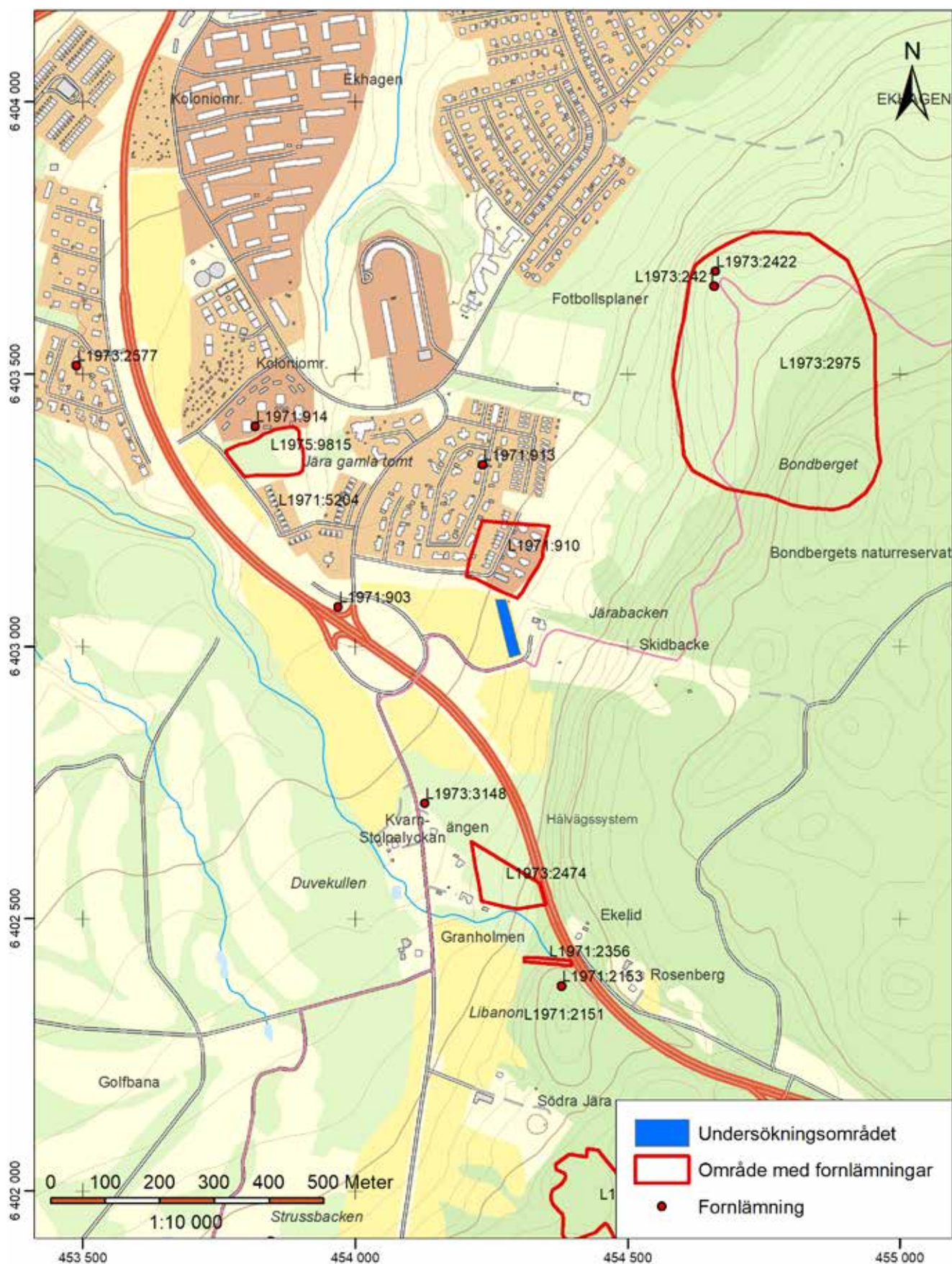
Mer information om den uppdragsarkeologiska processen finns på Riksantikvarieämbetets hemsida.

Sammanfattning

Med anledning av pågående schaktning för anläggandet av en parkeringsplats vid Järabacken, Ekhagen, påträffades förhistoriska eldstäder. Av den anledningen gjorde Jönköping läns museum en fältutryckning för att under några dagar i november och december 2021 följa schaktningsarbetena, dokumentera frilagda anläggningar och undersöka några av dem. Inom den drygt 2000 m² stora ytan kunde ett tjugotal anläggningar dokumenteras: ett sentida stenfyllt dike, tre stolphål och 16 härdar/härdbottnar. Av anläggningarna ¹⁴C-daterades den största och bäst bevarade härden belägen inom ett härdkluster i undersökningsområdets norra del. Dessutom undersöktes ett par spridda härdbottnar varav den ena belägen i områdets sydligaste del. Samtliga anläggningar daterades till romersk järnålder, 100–400-talen e.Kr.

Dateringarna visar att härdarna kan vara del av det förhistoriska boplatsskomplexet L1971:910 beläget omedelbart norr om den blivande parkeringsytan. Detta boplatssområde har tidigare berörts av en arkeologisk etapp 2 utredning och av en arkeologisk förundersökning. Vid dessa tillfällen påträffades sammantaget ett knappt trettiootal anläggningar. Vid den arkeologiska förundersökningen utförd 2010, daterades några av anläggningarna till äldre- och yngre bronsålder samt till romersk järnålder. Anläggningarna som påträffades längst i söder av boplatssområdet L1971:910 låg endast ca 70 meter norr om anläggningarna i det nu aktuella boplatssområdet L2022:3183, och det är mycket troligt att båda utgör delar av samma boplatsskomplex.

Figur 1. Utdrag ur ekonomiska kartans blad 64E 0fS. Skala 1:10 000.

Inledning

Med anledning av Jönköpings kommuns pågående arbete med att anlägga en ny parkeringsplats intill Järabacken vid Ekhagen, utförde Jönköpings läns museum en arkeologisk förundersökning av parkeringsytan under några dagar i november och december 2021 (Figur 1). Att markarbete vid Järabacken pågick kom till länsstyrelsens kännedom den 25 november sedan en observant grävmaskinist noterat misstänkta fornlämningar i samband med schaktningsarbetet. Han kontaktade Jönköpings kommun som kontaktade arkeolog Anders Kraft på länsstyrelsen/Kulturmiljöenheten.

Kontakt togs sedan med enhetschef Mikael Nordström, Jönköpings läns museum och tillsammans åkte de upp till Järabacken. Väl där kunde de konstatera att halva parkeringsytan matjordsavbanats ner till undergrunden, och att flera härdar och härdbottnar frilagts i samband med dessa schaktningar. Eftersom härdar påträffades blev det på ”stående fot” bestämt med kommunens projektledare att schaktningarna tillfälligt skulle stoppas, och att ett par arkeologer från läns museet skulle medverka vid återstående avbaningsarbeten, dokumentera de frilagda anläggningarna samt undersöka några av dem. Det resulterade i en första grävinsats den 25 november följt av ytterligare ett par dagar 6–7 december.

Undersökningarna utfördes på uppdrag av Länsstyrelsen i Jönköpings län. För fältarbetet och rapporten svarar antikvarie Kristina Jansson, Jönköpings läns museum.

Omfattning

När arkeologerna kom till grävplatsen inmättes först hela den planerade parkeringsytan, ca 2060 m². Den västra delen hade bortschaktats och matjorden lagts upp på den östra delen av området i väntan på borttransport. Totalt innebar det att drygt 1000 m² maskinavbanats vid det första undersökningstillfället (Figur 2).

Figur 2. Översiktsbild av den avbanade västra delen av den blivande parkeringsplatsen. I bakgrunden ses Järabacken och centralt i bilden en av de frilagda härdarna.

Målsättning

Eftersom förundersökningen blev en slags ”brandkårsutryckning” har arbetsgången inte följt gängse projektplanering vad gäller arkeologiska uppdrag. Målsättning och metod blev därför att:

- Försiktig ytavbaning en andra gång runt härdklustret i den nordligaste delen för att se om det kunde finnas stolphål där.
- Dokumentera alla frilagda anläggningar inom den avbanade västra delen.
- Undersöka och provta några av anläggningarna.
- Vara med när den återstående östra delen skulle maskinavbanas, dokumentera påträffade anläggningar och eventuellt undersöka och provta ytterligare anläggningar som påträffades.

Metod

Eftersom matjorden redan avbanats vid det första undersökningstillfället gjordes som ovan nämnts en försiktig andra ytavbaning inom den norra delen, varvid tre stolphål påträffades inom samma område som det redan frilagda härdklustret. Stolphålen liksom övriga anläggningar ytrensades och mättes in med RTK-GPS. Efter plandokumentation snittades stolphålen och profilerna fotodokumenterades (Figur 3).

Figur 3. Arkeolog Susanne Haltiner Nordström mäter in plogskadade härdbottnar i undersökningsområdets sydligaste del.

Eftersom de flesta av de redan frilagda härdarna var mycket plogskadade, och i princip bara utgjordes av härdbottnar, undersöktes endast tre av de totalt 16 anläggningarna; en större härd och en härdbotten i norra delen och en härdbotten i den södra delen. Urvalet av undersökta anläggningar baserades på hur välbevarade de var, om det fanns kol i dem och vikten av rumslig spridning över undersökningsområdet. Anläggningarna som utvaldes snittades och ena halvan grävdes bort varefter profilen fotodokumenterades. Därefter insamlades träkol för vedartsanalys och ^{14}C -analys (Figur 4 och Bilaga 1–2).

Proceduren upprepades när det några dagar senare var dags att följa schaktningarna av den återstående östra delen. Efter avslutad avbaning kunde vi konstatera att mycket få anläggningar fanns i denna del av undersökningsytan – endast ett par härdbottnar. Dessa mättes in men grävdes inte (Figur 5).

Figur 4. Härd och härdbotten som båda undersökts. A 298 i bakgrunden och A327 i förgrunden.

Figur 5. Avbaning av den östra delen av parkeringsplatsen 6 december 2021.

Figur 6. Avbaning av den sydligaste delen av parkeringsplatsen vid foten av slalombacken den 7 december 2021. I bakgrunden ses snöröken från snökanonerna i slalombacken i färd med att framställa konstsnö.

Topografi

Området är beläget i åkermark vid foten av slalombacken Järabacken, på nivåer ca 175–180 meter över havet (Figur 6). Terrängen är mycket kuperad där högsta punkten på slalombacken ligger ca 260 meter över havet. I sin flackare, nedre del övergår branten successivt i planare terräng dominerad av åkermark. Åkermarken runt bostadsområdet Ekhagen och Bondbergets naturreservat har tidigare varit mer omfattande, men har under senare tid alltmer tagits i bruk för nybyggnationer – främst nya villaområden (Figur 7).

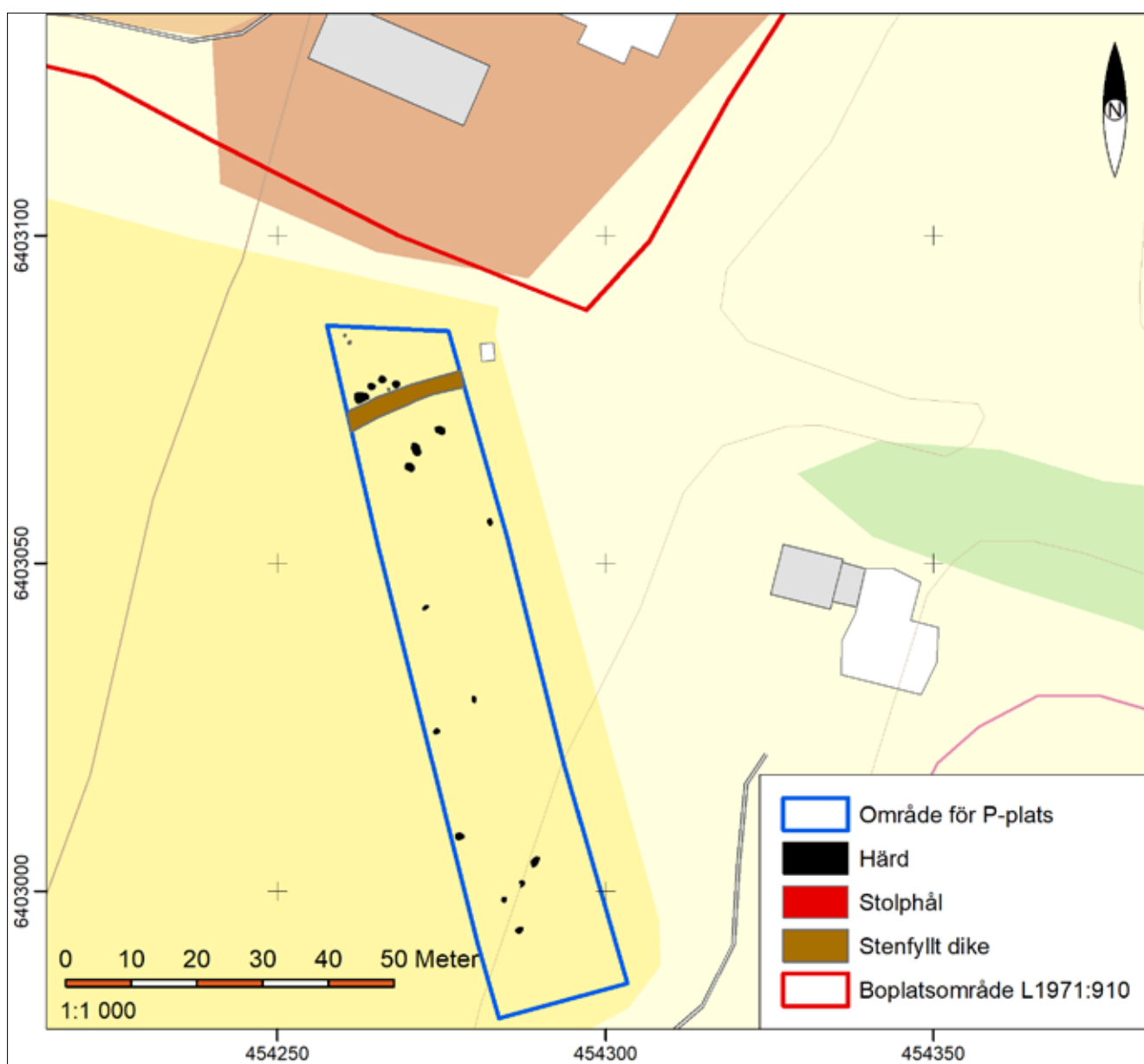
Figur 7. Den avbanade östra delen av den blivande parkeringsplatsen vid foten av slalombacken. I bakgrunden syns omgivande, översnöad åkermark samt bostadsbebyggelsen i slalombackens närhet.

Fornlämnings- och kulturmiljö

Fornlämningsmiljön närmast parkeringsplatsen kan karaktäriseras på två sätt; dels i form av synliga fornlämningar och framförallt då hålvägar som det är relativt gott om i närheten av undersökningsområdet; dels fornlämningar dolda under mark i form av förhistoriska boplatsoområden (se Figur 1). Här kan nämnas en ensamliggande härd L1971:913 drygt 200 meter norr om undersökningsområdet men framförallt det förundersökta boplatsoområdet L1971:910 omedelbart norr om den aktuella undersökningsytan (Figur 8). Vidare flera hålvägar; dels ett hålvägssystem L1973:2474 med fem hålvägar belägna ca 500 meter söder om undersökningsplatsen, dels ett par ensamliggande hålvägar: L1971:2151 belägna drygt 700 meter söder om den blivande parkeringsplatsen, och L1971:5204 belägen

Figur 8. Översiktsplan som visar det aktuella undersökningsområdet i relation till boplatsoområdet L1971:910 som förundersöktes 2010. De påträffade anläggningarna 2021 låg ca 70 meter söder om L1971:910, och kan utgöra olika delar av samma boplatsoområde. För bättre översikt över de individuella anläggningarna – se även Figur 10, s. 14.

ungefär 450 meter västnordväst om parkeringsytan. Möjligen skulle denna hålväg kunna kopplas samman med Jära bytomt som ligger drygt 60 meter längre norrut. Här finns antagligen både äldre kulturlager och bebyggelse lämningar bevarade med tanke på att det äldsta belägget för platsen är från 1278 enligt Svenskt Diplomatarium (Uppgift i Fornsök). Idag omfattar fornlämning L1975:9815 ett ca 100×75 meter stort område (Ö-V) i en träddunge där spår efter den historiska gården finns kvar i form av en stensträng, en trädallé och en husgrund. Enligt en karta från 1758 var gårdstomten större än dungen. Huvudbyggnaden, en gulmålad tvåvåningsbyggnad i trä med brutet, valmat tak fanns för övrigt kvar ända in på 1950-talet då den revs (Haltiner Nordström 1999). Förutom bebyggelse och färdvägar kan också ett par stensättningar nämnas, L1973:2422, belägna inom Bondbergets naturreservat drygt 700 meter nordnordost om undersökningsområdet.

Tidigare undersökningar

Som ovan nämnts har det intilliggande boplatssområdet L1971:910 omedelbart norr om den nu aktuella undersökningsytan undersökts vid några tidigare tillfällen, först i samband med en arkeologisk utredning 2002 då 13 anläggningar påträffades: åtta härdar och fyra stolphål (Skanser 2002), sedan i samband med ett par förundersökningar 2003 och 2010. I samband med utredningen 2002 påträffades även ett ensamliggande stolphål L1971:914 norr om Jära bytomt samt en ensamliggande härd L1971:913 norr om boplatssområdet L1971:910.

Vid förundersökningen 2003 grävdes några schakt för att avgränsa boplatssområdet västerut utan att några anläggningar påträffades (Björklund 2003). Vid förundersökningen 2010 drogs ett tjugotal sökschakt inom en ca 13 500 m² stor yta på den plats där boplatssanläggningarna påträffades vid den arkeologiska utredningen. Sökschaktgrävningen resulterade i att ytterligare 14 anläggningar påträffades: nio härdar och fem stolphål. Av dessa undersöktes och provtogs fyra härdar. Den härd som låg närmast 2021 års undersökningsområde, ungefär 70 meter norr om härdklustret i den nordligaste delen av den avbanade ytan, innehöll kol från al, hassel och sälg och daterades till ca 1200–900 f.Kr., det vill säga övergången mellan äldre- och yngre bronsålder (Figur 9). Övriga tre anläggningar innehöll endast kol från björk där en av dem daterades till äldre bronsålder, ca 1400–1300 f.Kr. medan övriga två daterades till yngre romersk järnålder, ca 200–400-talen e.Kr. (Borg 2010).

Förutom den omfattande utredningen och de båda förundersökningarna av norra delen av boplatssområdet L1971:910 kan ytterligare ett par arkeologiska insatser i närområdet nämnas. Det gäller en besiktning och inventering av Jära bytomt 1999 (se Haltiner Nordström ovan) samt undersökningen av ett stenskott

dräneringsdike L1971:903 i samband med en utredningsgrävning för ett vägbygge (Lorentzon 2004). Detta låg ca 300 meter väster om 2021 års förundersökningsområde. I sammanhanget kan nämnas att ett stensatt, sentida dräneringsdike också påträffades i den nordligaste delen av undersökningsområdet 2021.

Resultat

Undersökningresultat

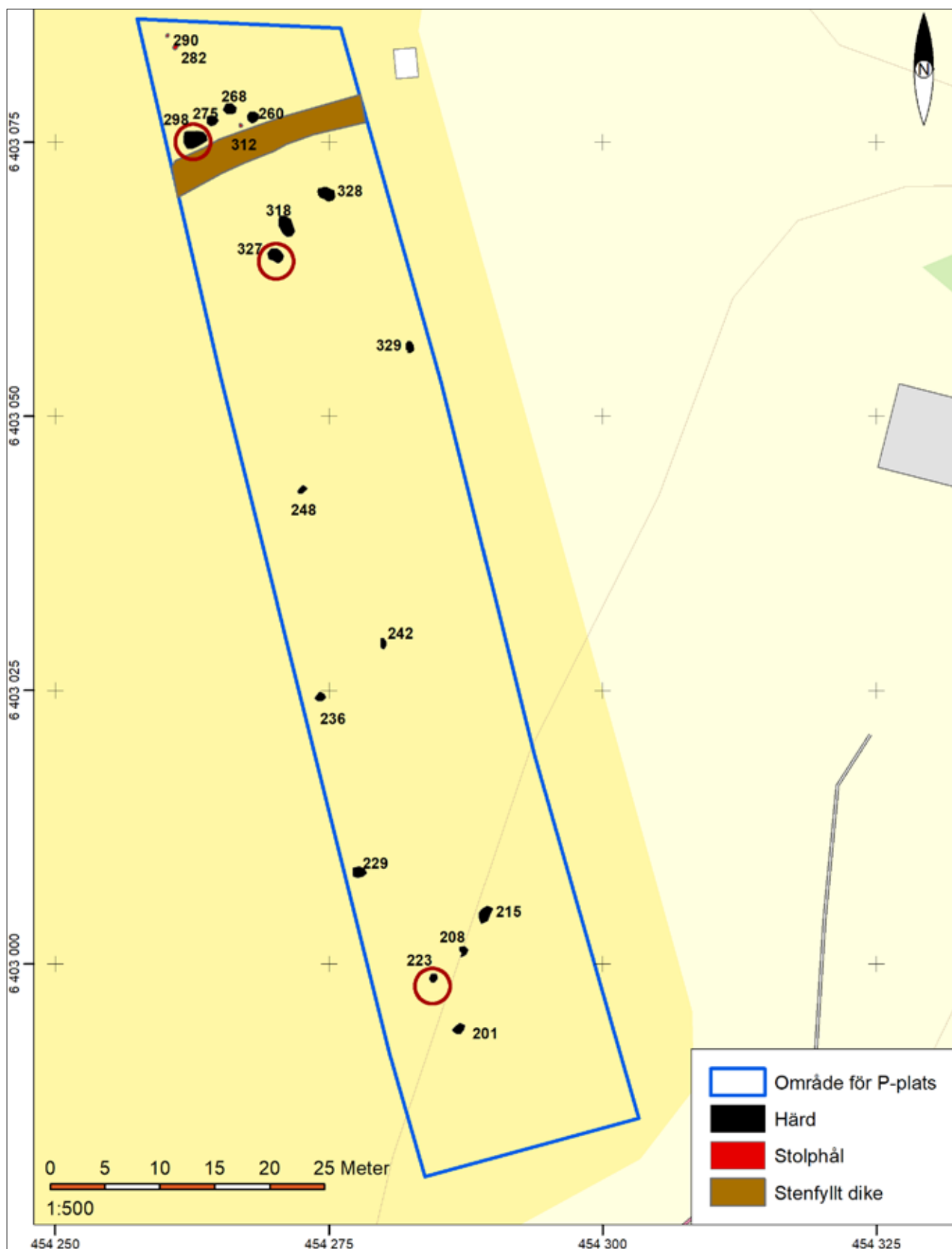
Inom den totalt ca 2060 m² stora matjordsavabanade ytan påträffades ett sentida stenfyllt dike, tre stolphål och 16 härdar/härdbottnar (se plankartan Figur 11 sidan 14). Flertalet anläggningar låg i schaktets nordligaste del medan övriga var mer utspridda över hela området. I den norra delen låg också de största härdarna. Samtliga anläggningar var plogskadade och de flesta anläggningarna i det närmaste helt bortplöjda så att endast härdbottnarna återstod.

En större anläggning var dock relativt intakt och det var härden A 298 (Figur 10). I plan var härden oval med ungefärlig öst–västlig orientering, 2,1×1,3 meter stor och 0,2 meter djup. Den södra, bortgrävda halvan, innehöll ett trettiotal 0,05–0,15 meter stora skärvstenar och i botten och utmed kanterna fanns rejäla kolbitar från staplade vedklabbar av lönn som samlades in för analys. De visade att anläggningen kan dateras till 100–300-talen e.Kr. (Ua-73939). Förutom denna vedartsanalyserades och ¹⁴C-analyserades också de båda härdbottnarna A327 i den norra delen och A 223 längst i söder. Båda var samtida med härden A298 (se anläggningstabellen Figur 12 sidan 15, ¹⁴C-dateringarna angivna med 95,4 % säkerhet).

Figur 9. Till höger på bilden, bakom grävmaskinen, skymtar villabebyggelsen som byggts inom området för boplatsen L1971:910. Se även Figur 8.

Figur 10. Profil genom härden A298. I bakgrunden skymtar bebyggelse på det samtida boplatsoområdet L1971:910. Härden A298 ligger endast 70 meter söder om en härd inom det området som ¹⁴C-daterats till ca 1200–900 talen f.Kr.

Figur 11. Översiktsplan över boplatslämningarna inom området för P-platsen. De röda cirkklarna visar analyserade anläggningar.

Anl	Typ	Form	Storl. m.	Profil	Djup m.	Fyllning	Vedart	Cal 14C, 2 Σ säk.	Lab. nr.
282	Stolphål	Oval	0,5×0,35	Skåform	0,15	Brungrå sandig lerig silt			
290	Stolphål	Oval	0,3×0,25	U-form	0,15	Brungrå sandig lerig silt			
312	Stolphål	Rund	0,35×0,33	U-form	0,12	Brungrå sandig lerig silt			
298	Härd	Oval	2,1×1,3	Plan	0,2	Siltig mönja, skärvsten, kol	Lönn	AD 129–AD 323	Ua-73939
275	Härd	Oval	1,1×1						
268	Härd	Oval	1,4×1						
260	Härd	Rundl	1×1						
327	Härd	Oval	1,4×1,2	Plan	0,1	Siltig mönja, skärvsten, kol	Björk	AD 248–AD404	Ua-73940
318	Härd	Oval	2,1×1,5						
328	Härd	Oval	1,7×1,1						
329	Härd	Oval	1,1×0,7						
248	Härd	Oval	0,8×0,6						
242	Härd	Oval	1×0,5						
236	Härd	Rundl	0,9×0,9						
229	Härd	Oval	1,3×1,1						
223	Härd	Oval	1,4×1,2			Siltig mönja, skärvsten, kol	Hassel	AD 124–AD312	Ua-73941
208	Härd	Oval	0,8×0,6						
215	Härd	Oval	1,6×1						
201	Härd	Oval	1,1×0,7						

Figur 12. Anläggningstabell.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr: 431-10936-2021
Länsstyrelsens beslutsdatum: 2022-05-12
Jönköpings läns museums dnr: 2021-330
Beställare: Länsstyrelsen i Jönköpings län
Rapportansvarig: Kristina Jansson
Rapportgranskning: Mikael Nordström
Fältansvarig: Kristina Jansson
Fältpersonal: Kristina Jansson och Susanne
Haltiner Nordström
Fältarbetstid: 2021-11-25–2021-12-07
Län: Jönköpings län
Kommun: Jönköping kommun
Socken: Jönköping socken
Fastighetsbeteckning: Ekhagen 3:1
Belägenhet: Ekonomiska kartan blad 64E 0fS
Koordinater: N6403038/E454278
Koordinatsystem: Sweref 99 TM
Höjdsystem: RH 2000
Undersökningsyta: 2100 m²
Fornlämningsnummer: L2022:3183
Fornlämningstyp: Boplatssområde
Tidsperiod: Romersk järnålder
Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv.

Referenser

Arkiv

Jönköpings läns museum (JLM)

Riksantikvarieämbetet, Stockholm (RAÄ)

Kulturmiljöregistret, Fornsök: <https://app.raa.se/open/fornsok/>

Tryckta källor och litteratur

Björklund, Samuel. 2003. *Ekhagen 3:1. Sökschaktning inför planerad byggnation inom Ekhagen*. Jönköpings läns museum. Arkeologisk rapport 2003:42. Jönköping.

Borg, Jan. 2010. *Boplatsspår från brons- och järnålder. Arkeologisk förundersökning av RAÄ nr 209 inom fastigheten Ekhagen 3:1, Ljungarums socken i Jönköpings kommun, Jönköpings län*. Jönköpings läns museum. Arkeologisk rapport 2010:48. Jönköping.

Haltiner Nordström, Susanne. 1999. *Ekhagen 3:1. Inför planerad nybyggnation i Ekhagen berörande fornl 33 Jära bytomt*. Jönköpings läns museum. Arkeologisk rapport 1999:35. Jönköping.

Lorentzon, Moa. 2004. *Ekhagen invid RV 31. Schaktning inför vägbyggnation. Arkeologisk utredning etapp2. Ljungarums socken i Jönköpings kommun, Jönköpings län*. Jönköpings läns museum. Arkeologisk rapport 2004:31. Jönköping.

Skanser, Lisa. 2002. *Boplatz vid Bondbergets fot. Sökschaktsgrävning inför planerad nybyggnation inom fastigheten Ekhagen 3:1*. Jönköpings läns museum. Arkeologisk rapport 2002:40. Jönköping.

Bilaga 1. Vedartsanalys

VEDLAB

Vedanatomilabbet

Vedlab rapport 22015

**Vedartsanalyser på material från Jönköpings län,
Jönköping Järabacken FU**

Adress:
Box 178
791 24 FALUN

Telefon:
070 34 00 645
E-post: vedlab@vedlab.se

Bankgiro:
5713-0460
www.vedlab.se

Organisationsnr:
650613-6255

VEDLAB

Vedanatomilabbet

Vedlab rapport 22015

2022-02-11

Vedartsanalyser på material från Jönköpings län, Jönköping Järabacken FU

Uppdragsgivare: Kristina Jansson/Jönköpings läns museum

Arbetet omfattar tre kolprover från härdar som framkom vid en förundersökning i Jönköping. Proverna innehåller kol från björk, hassel och lönn. De kommer alla tre att ge tillförlitliga dateringar av härdarna och aktiviteterna på platsen.

Analysresultat

Anl.	ID	Anläggnings- typ	Prov- mängd	Analyserad mängd	Trädslag	Utplockat för ¹⁴ C-dat.	Övrigt
298	1	Härd	15,3g	5,8g 12 bitar	Lönn 12 bitar	Lönn 201mg	
327	2	Härdbotten	29,4g	12,3g 9 bitar	Björk 9 bitar	Björk 570mg	
223	3	Härdbotten	31,2g	7,3g 6 bitar	Hassel 6 bitar	Hassel 121mg	

Erik Danielsson/VEDLAB
Box 178
791 24 FALUN
Tfn: 070 34 00 645
E-post: vedlab@vedlab.se
www.vedlab.se

De här trädslagen förekom i materialet

Art	Latin	Max ålder	Växtmiljö	Egenskaper och användning	Övrigt
Björk Glasbjörk Vårtbjörk	<i>Betula sp.</i> <i>Betula</i> <i>pubescens</i> <i>Betula</i> <i>pendula</i>	300 år	Glasbjörken är knuten till fuktig mark gärna i närhet till vattendrag. Vårtbjörken är anspråkslös och trivs på torr näringsfattig mark. Båda arterna är ljuskrävande.	Stark och seg ved. Redskap, asklut, träkol. Ger mycket glöd.	Glasbjörk bildar även underarten Fjällbjörk. Förutom veden har nävern haft stor betydelse som råmaterial till slöjd.
Hassel	<i>Corylus</i> <i>avellana</i>	60 år	Ganska krävande på jordmån. Vill gärna ha ljus men tål beskuggning tex i ekskog	Bildar lätt långa raka sega spön som använts till korgar och tunnbänd	Vanligt träd på lövängar
Lönn	<i>Acer</i> <i>platanoides</i>	150 år	Frisk mullrik mark. Mest som inslag i annan skog och i gläntor och skogsbyn.	Hård seg och lätt ved. Finsnickerier, räfskaft, bränsle	Invandrade med ekblandskogen ca 4000 fkr.

Uppgifter om maximal ålder, växtmiljö, användning mm är hämtade ur: Holmåsen, Ingmar Träd och buskar. Lund 1993. Gunnarsson, Allan Träden och människan. Kristianstad 1988. Mossberg, Bo m.fl. Den nordiska floran. Brepol, Turnhout 1992.

Vedartsanalysen görs genom att studera snitt- eller brottytor genom mikroskop. Jag har använt stereolupp Carl Zeiss Jena, Technival 2 och stereomikroskop Leitz Metalux II med upp till 625 gångers förstoring. Mikroskopfoton är tagna med Nikon Coolpix 4500. Referenslitteratur för vedartsbestämningen har i huvudsak varit Schweingruber F.H. Microscopic Wood Anatomy 3rd edition och Anatomy of European woods 1990 samt Mork E. Vedanatomy 1946. Dessutom har jag använt min egen referenssamling av förkolnade och färskas vedprover.

Bilaga 2. ^{14}C -analys

Uppsala 2022-05-11

UPPSALA
UNIVERSITETÅngströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratoriet
Lägerhyddsvägen 1Postadress:
Box 529
751 21 UppsalaTelefon:
018 – 471 3124Telefax:
018 – 55 5736Hemsida:
<http://www.tandemlab.uu.se>E-post:
radiocarbon@physics.uu.seKristina Jansson
Jönköpings läns museum
Box 2133
550 02 JÖNKÖPING**Resultat av ^{14}C datering av träkol från Dnr. 330/21,
Järabacken, Ekhagen 3.1, Jönköping, Huskvarna,
Jönköpings län. (p 4269)****Förbehandling av träkol:**

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (10 h, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (10 h, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före mätningen av ^{14}C -innehållet i acceleratoren förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 4, till CO_2 -gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}\text{‰ V-PDB}$	^{14}C ålder BP
Ua-73939	Prov 1: A298 Härd	–25,8	1 824 ± 30
Ua-73940	Prov 2: A327 Härdbotten	–25,7	1 733 ± 30
Ua-73941	Prov 3: A223 Härdbotten	–25,6	1 841 ± 30

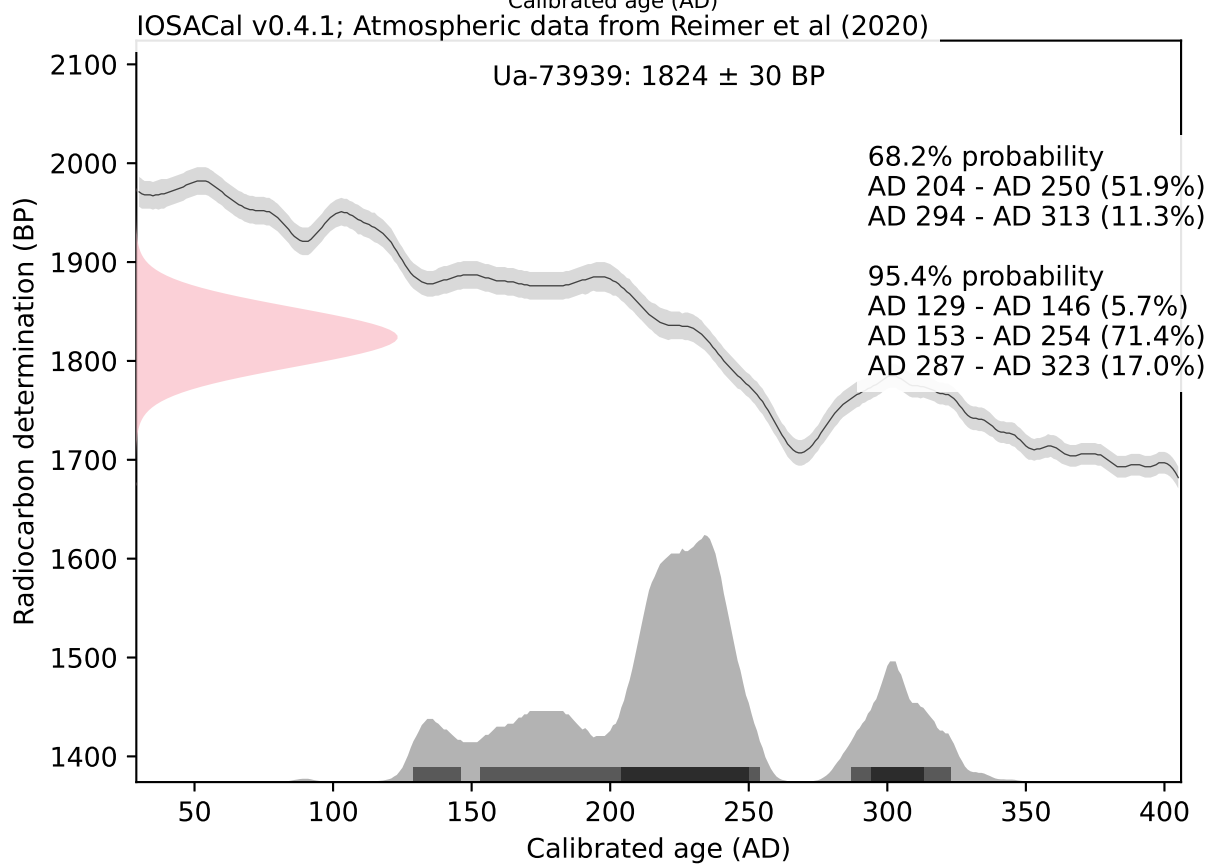
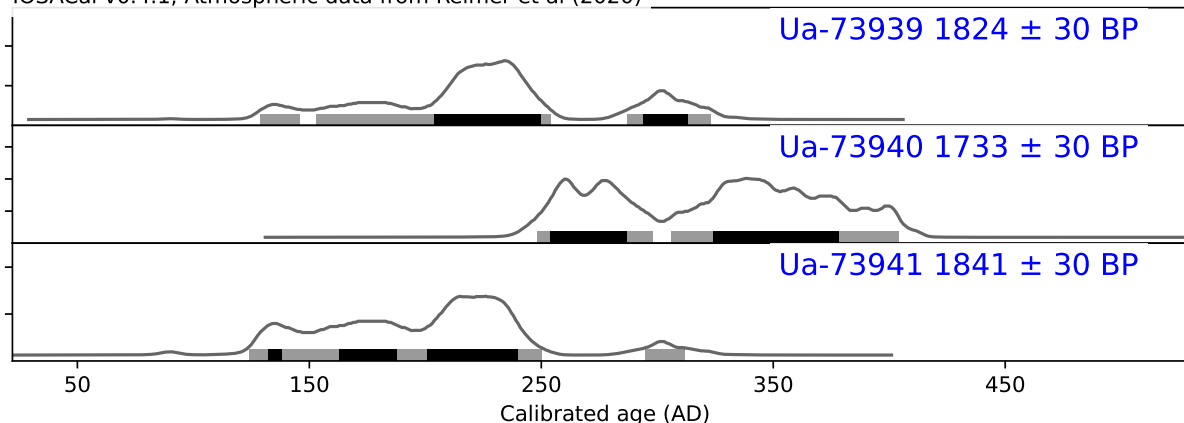
Med vänliga hälsningar

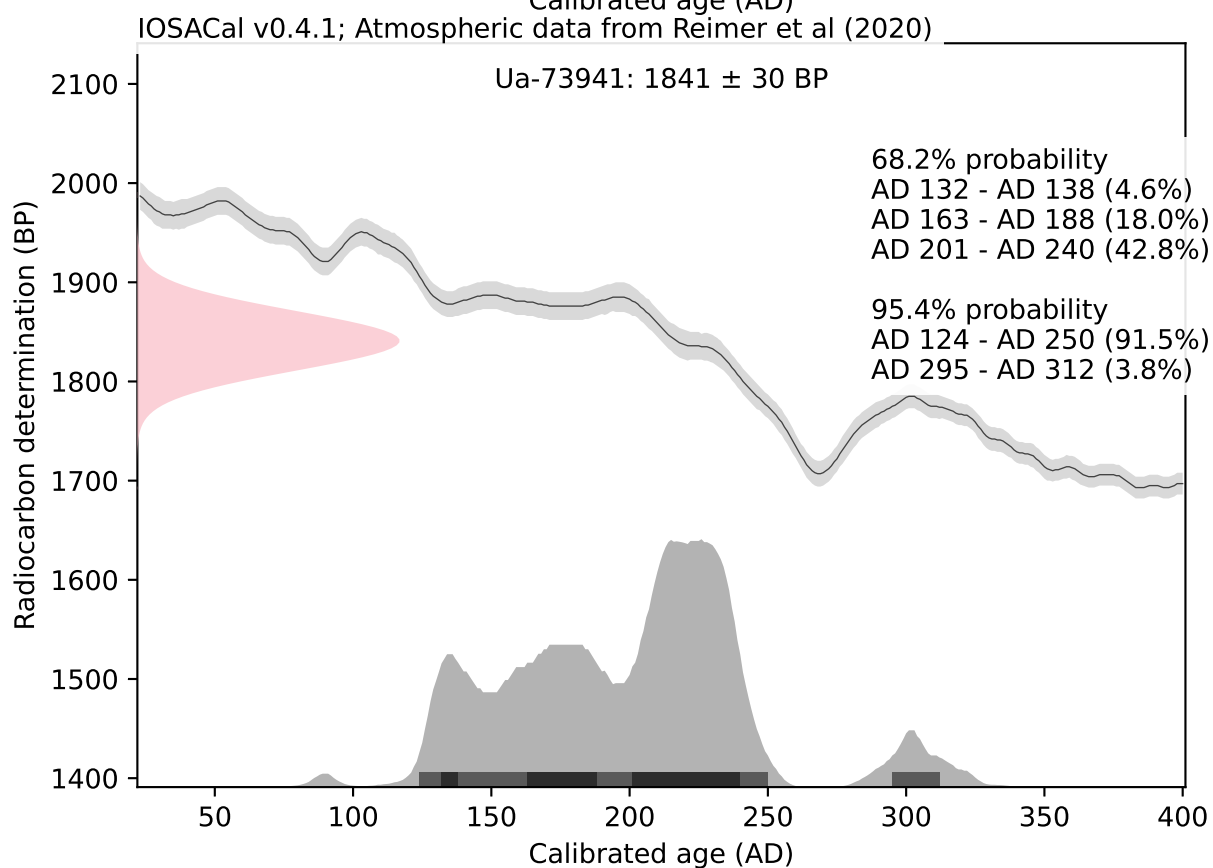
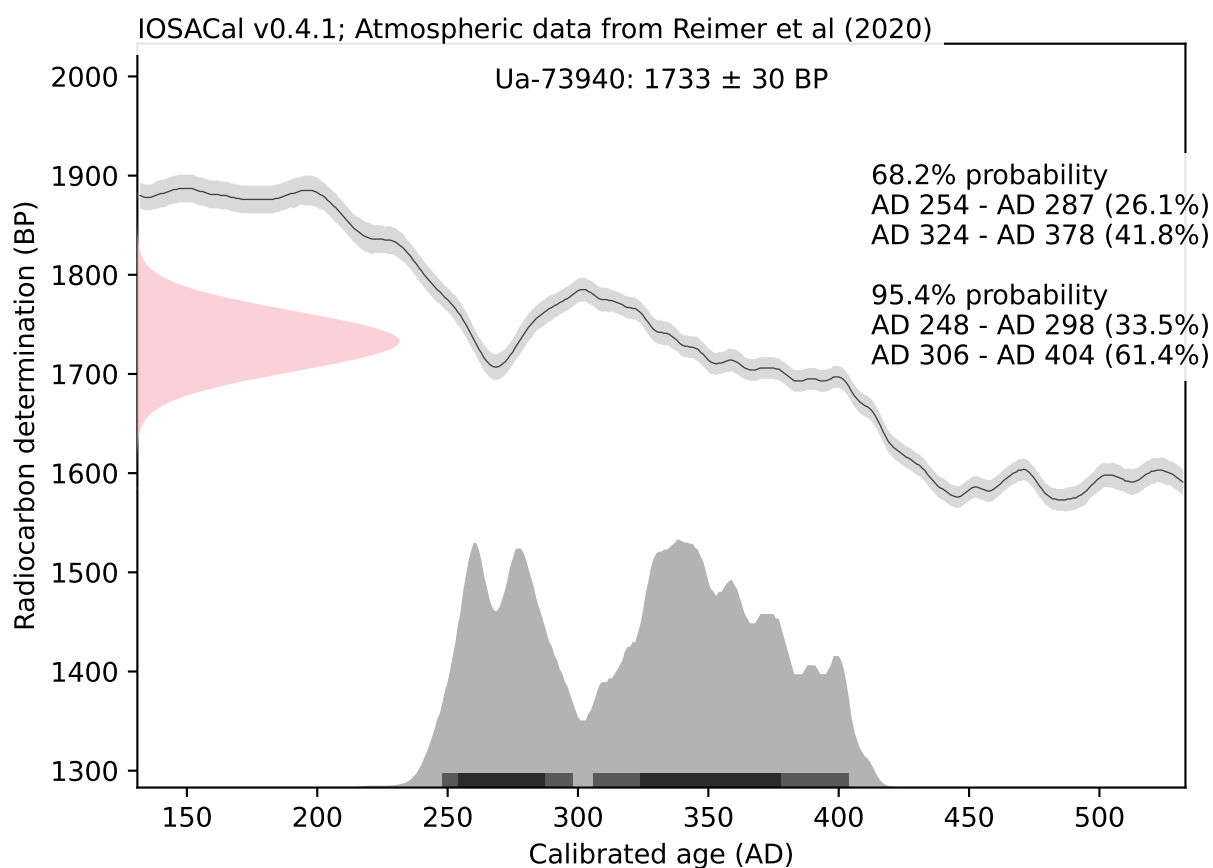
Lars
BeckelElektroniskt undertecknad
av Lars Beckel
Datum: 2022.05.11
15:56:56 +02'00'

Lars Beckel/Daniel Primetzhofer

Kalibreringskurvor

IOSACal v0.4.1; Atmospheric data from Reimer et al (2020)

Med anledning av pågående schaktning för anläggandet av en parkeringsplats vid Järabacken, Ekham, påträffades förhistoriska eldstäder och stolphål inom boplatsoområdet L2022:3183. Av den anledningen gjorde Jönköpings läns museum en fältutryckning för att under några dagar i november och december 2021 följa schaktarbetena, dokumentera frilagda anläggningar och undersöka några av dem. Inom den drygt 2000 m² stora ytan kunde ett tjugotal anläggningar dokumenteras: ett sentida stenfyllt dike, tre stolphål och 16 härdar/härdbottnar. Av de påträffade härdarna analyserades tre av dem och det visade sig att samtliga kunde dateras till romersk järnålder, 100–400-talen e.Kr. Troligtvis utgör dessa härdar en sydlig utlöpare av det tidigare kända boplatsoområdet L1971:910 beläget omedelbart norr om den blivande parkeringsytan. När L1971:910 undersöktes 2010 påträffades ett knappt trettiotal anläggningar, där några av dem daterades till äldre- och yngre bronsålder samt till romersk järnålder. Området har uppenbarligen nyttjats vid olika tillfällen under både bronsålder och järnålder.

